

HET BLIJDE KLOKGELUI VAN GARTH.

HOOFDSTUK I.

Still! hoort gij dat? Het is middernacht, want de klok luidt met een plegtigen klank. Menige boodschap suist door de vochtige lucht, en treedt binnen in de woningen, die het oude kerkhof omringen. Er staan eenige kleine huisjes, dicht bij elkander aan de zijde der laan; men vindt er het dorpswinkeltje en dan nog de meisjesschool; ook is er een armhuis, want Garth was eenmaal eene groote plaats, en de rijken hebben welwillende gedenkteekenen van hunne liefde voor die plaats nagelaten. Dan is er nog het gemakkelijke huisje van den pachter, en de oorspronkelijke pastorie, en daarenboven het oude heerenhuis, ofschoon het thans wel is waar de woning van den landheer niet meer is, want de rentmeester bewoont het, als de nederige plaatsvervanger van den afwezigen heer des huizes. Vele zijn de luisterende ooren en de nadenkende harten, die zich binnen in die dorps huisjes bevinden, want het is sedert onheugelijke tijden een volksgebruik, om gedurende het luiden der klok een gebed uit te spreken, en als de laatste klokslag zich vrolijk heeft doen hooren, te zingen: „Heer wees ons genadig in dit nieuwe jaar, dat Gij ons gegeven hebt.” Ik wil nu juist niet zeggen, dat allen die goede gewoonte nakwamen; neen velen hoorden het gelui, maar allen die er naar luisterden baden juist niet. De klokken die aankondigden, dat de eene tijdkring den anderen verdrongen had, en dat er weer een nieuwe proeftijd was aangebroken, klonken ook dikwijls in zorgeloze ooren en in onnadenkende harten. Voor een van de kleine tralievensters der pastorie brandde een flauw licht, en bewoog zich her- en derwaarts. Toen de klok voor het wegstervende jaar begon te luiden, bleef het echter stilstaan, maar toen daarna het klokkenspel volgde, kon men het weer zien bewegen, en als het gelui sterker werd en zich meer en meer door den geheelen omtrek deed hooren, hield het geflikker daarvan geheel op. Daarna werd een zacht gedruisch vernomen, en het venster, dat op het kerkhof uitzag, geopend. Geen gebeeldhoudt marmer wordt op deze laatste rustplaats van zoo vele geslachten

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VII.

gezien. De met mos overdekte steen, met een nog half leesbaar opschrift, die tegen den met gras bewassen heuvel leunt, of de van latere dagtekening sprekende zerk met blinkende vergulde letters, een wansmaak voor het meer verrijnde oog, doch sierlijk in de oogen der landelijke eenvoudigheid, spreken beide ééne taal van smart en van hoop. Sommige graven hebben geen ander onderscheidingsteeken dan een rand van sneeuwklompjes, primulaveris of viooltjes, maar zij toch zijn de meest welsprekende redenaars, en zeggen bij iedere lente: „Zoo als wij nu zijn, zoo waren zij die onder ons liggen, en zoo als wij weldra zullen zijn, zoo zult ook gij worden, en gelijk zij nu aan hen. Zie, alle vleesch is als gras en alle heerlijkheid der menschen als eene bloem des velds, het gras verdort, de bloem valt af, maar het woord des Heeren blijft tot in eeuwigheid.”

Er is ook een eenvoudige witte steen, tot hertoe zonder den naam van hem, die er onder rust; deszelfs breede en platte oppervlakte ziet er spookachtig uit, beschenen gelijk nu door de zilveren stralen der maan. Er is een kring om heen gegraven, die aanduidt dat er een ijzeren rasterwerk rondom gemaakt zal worden, om den steen voor de al te vrijpostige voetstappen te beschermen, en ook om de rozenstruiken, die aan het hoofd- en voeteneinde geplaatst zijn, voor roof en vernieling te beveiligen. Het venster ligt juist tegenover het bovenvermelde graf, en de volle stralen der maan vallen op het gelaat eener vrouw die er voor staat, en gij kunt te gelijkertijd opmerken dat hare blikken op den breedten, witten steen rusten.

„Olivia,” roept eene stem van binnen, „Olivia! ik ben blij dat het kloggelui ophoudt, wat is de lucht kil. Olivia! slaapt gij, dat gij mij in het geheel niet antwoordt?” Het hoofd werd dadelijk naar binnen gewend, want de laatste woorden hadden het oor bereikt, en Olivia stond onmiddellijk naast hare moeder.

„Waart gij in slaap gevallen, Olivia?” vroeg de weduwe treurig. „Ik zou niet gedacht hebben, dat gij hadt kunnen slapen zoo lang als die klok luidde; ik ben blijde dat het gedaan is, want wij hebben behoefte aan rust. Morgen! o, Olivia, hoe zullen wij den dag van morgen nog doorkomen?”

„Lieve moeder! even goed als wij dien van heden doorgekmen

zijn; dezelfde hand die ons tot hiertoe geleid heeft, dezelfde arm die ons tot nu toe gedragen heeft, de liefde waarop wij altijd vertrouwd hebben, zal ook morgen met ons zijn, gij zelve hebt mij dit zoo dikwijls geleerd."

"Olivia, mijn geloof is verdord, ik schijn voor de hoop afgestorven; en vreugde! ach, die heb ik nooit gekend. Ik weet zelfs niet eens wat het is. O, ik ben zoo zwaar beproefd geworden! Vermoeijende nachten kwellen mij; als ik 's nachts ter neder lig, zeg ik, wanneer zal ik opstaan en de nacht voorbij zijn? en ik wend mij onophoudelijk om en weder om tot het aanbreken van den dag. En toch die dag! o Olivia!"

"Moeder, als uw dag zoo zullen ook uwe krachten zijn. Uwe ligte verdrukking, hoort gij wel, moeder, ligte verdrukking; ligte, die zeer haast voorbijgaat, zeer haast, moeder! werkt ons een gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt der heerlijkheid. Moeder! het is niet uit toorn dat de Heer u vraagt Hem op den lijdensweg te volgen, maar alleen uit liefde."

De weduwe weende in stilte, en Olivia had vrij wat moeite om hare eigene tranen te weêrhouden; maar: Moed gehouden! mijne ziel, sprak zij in zichzelf, en wachtte met kalm vertrouwen totdat de beproeving zou zijn voorbijgegaan.

Het was een treurig tooneel. Men zag overal koffers en kisten, alle kamers waren van de meubelen ontdaan, en de kleederen voor den volgenden dag, de hoed en mantel met bont der weduwe waren reeds voor morgen klaar gelegd. Het kleedkamertje, welks venster op het kerkhof uitzag, was door Olivia tot slaapplaats voor den laatsten nacht uitgekozen, het was digt bij de kamer harer moeder, en zag uit op het graf van haren vader.

Zij die met veel liefde onder de armen gearbeid hebben, zullen u kunnen zeggen, dat geen afscheid nemen moeilijker valt, dan dat, hetwelk den arbeider uit zijnen gewonen werkkring verwijderd. De innige gehechtheid, die de zorg voor hunne zielen in het eigen hart verwekt, maakt zulk een afscheid voor een leeraar, die zijn geheele leven aan dit werk heeft gewijd zeer smartelijk, en zij, die slechts in minderen graad leeraars zijn, nederige medehelpers of onderherders, gevoelen er toch ook al het smartelijke van. Olivia leed zeer door deze aanstaande scheiding. Zij was bekend met ieder aangezicht uit het dorp. Zij had u het karakter van alle ouders en den aanleg van ieder kind kunnen beschrijven. Zij had hen voortdurend in hunne huizen bezocht, hen vertroost en hun raad gegeven, voor zoo ver haar verstand en hart daartoe in staat geweest waren. Zij had geregeld in de school onderwijs gegeven, en had bijzonder veel lust in dat werk. Haar vader had haar zijne regterhand en zijn vicaris genoemd. Hoe gelukkig waren de jaren te midden van die genoegelijke bezigheden voorbijgegaan! En nu had de klok, die haar had vermaand zich over het nieuw begonnen jaar te verheugen, haar tevens verkondigd, dat hare plaats en haar werk aan een ander waren gegeven, en zij hier nooit meer zou arbeiden. De armen van Garth weenden met haar. Zij was hun eigen kind, zij was in hun midden geboren. Alles wat schoon en voortreffelijk in haar was, eigenden zij zich in zekeren zin toe. De ouden van dagen zegenden haar, en wisten niet wat er van den goeden predikant zou worden, indien zij eens werd weggenomen, en voorzeker, zij was bijna te goed, om in het leven te kunnen blijven, zoo ten minste sprak men in het algemeen. En toch, zij bleef leven, maar de predikant werd opgeroepen. Zijn dood was zeer onverwacht geweest, en de diepe droefheid der gemeente, in wier midden hij gearbeid had, bewees hoe getrouw hij voor haar geweest was. Zij waren niet aan zichzelf overgelaten geworden, om voor hun eigen geestelijk leven te zorgen, en werden evenmin met strengheid en hardheid geleid. Het zwakke werd versterkt, het kranke genezen, en het verbroke opgerigt. Sommigen die zich tegen zijne getrouwe waarschuwingen verzet hadden, gevoelden heimelijk berouw over hunnen wederstand, en vooral nu, dewijl die stem voor altijd moest zwijgen; maar de meesten hunner hadden geluisterd, gehoorzaamd en hem liefgehad.

"Ach!" zeide iemand op den dag der begrafenis, toen hij met den trein van opregte rouwdragers, die het lijk gevolgd waren, terugkeerde, "dit is een treurige dag voor Garth. Wij mogen zijns gelijke niet meer met grond verwachten, doch wij moeten ons onderwerpen!"

"Ja," was het antwoord, "wij moeten zeggen, zoo als hij altijd gezegd heeft: Het is de Heer! Hij zal doen wat goed is. De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen; de naam des Heeren zij geloofd! Maar het is toch te verwonderen, dat juist hij is weggenomen; hij was zoo goed en welmeenend, en hij betrachtte het werk des Heeren zoo uitmuntend, er zijn toch zoo velen in het leven gebleven, die zich niet bekommeren noch over het ligchaam, noch over de ziel van hen, die aan hunne zorg zijn toevertrouwd."

"Daar is M.," zeide een derde.

"Stil," zeide de eerste spreker, "wij mogen hem niet verheffen, door anderen te belasteren. Dat was het juist waartegen hij altijd ijverde; van één ding kunnen wij ten minste verzekerd zijn, namelijk dat hij tot zijn eigen geluk is weggenomen geworden; en wat ons betreft, mogten wij nu maar leeren hoe weinig wij hem verdienden, of misschien wil de Heer ons wel een weinig tijds aan onszelven overlaten, opdat wij mogen nadenken over alles wat hij ons onderwezen heeft."

"Wie zal nu hier komen?" vroeg een oud man.

"Ik weet het niet," zeide de eerste spreker, "maar ik kan tot hertoe het denkbeeld niet verdragen, om een vreemd gelaat op den predikstoel te zien; doch daarom moet ik maar steeds naar boven zien, en bedenken hoe gelukkig hij nu is, en maar zorgen op den regten weg te blijven, en hoe blij hij zal zijn, als hij mij weerziet, indien ook ik het koninkrijk mag binnentreden."

"Ach lieve tijd," zeide de oude man, "hoe zullen die beide arme vrouwen dit alles te boven komen? Zij had nooit zoo veel kracht als hij om zich onder moeilijkheden staande te houden, en dan die arme jufvrouw Olivia."

"Ik twijfel er niet aan of zijne vrouw is gelijk aan eene geknakte bie, en kan nu nog niet opgerigt worden door beloften of gebeden; en wie zal er zich over verwonderen? zulk een echtgenoot en zulk een vader! en in het geheel zoo iemand als hij was!" zeide de eerste oude vrouw.

"Voorzeker, en dan nog daarbij het goede inkomen, en zulk een lief huis, waar alles voor hen zoo gemakkelijk was," zeide de tweede.

"Ik twijfel er niet aan, of het zal de dood voor jufvrouw Olivia zijn," zeide de oude man.

"Neen, dat zal het niet," hernam de oude vrouw, "zij gelijkt te veel op hem, om er zich zoo geheel door te laten ter neder slaan. Zij zal zich goed houden ter wille harer moeder, zij geeft nooit toe aan hare eigene gewaarwordingen, zij is daartoe veel te goed."

"Als zij maar bij ons had kunnen blijven zou het niet half zoo erg zijn," zeide de oude man. Zonder twijfel dacht hij aan den naderenden winter en aan Olivia's zorgvuldigheid voor hem gedurende den vorigen, hoe zij als met het oog eener dochter had opgemerkt al wat hij noodig had, en er liefderijk in had voorzien.

Zoodanig waren de treurige gesprekken dier arme dorpelingen, toen zij van de begrafenis van hunnen beminden predikant huiswaarts keerden.

HOOFDSTUK II.

De wel-eerwaarde James Torrest had de collatie van Garth gekregen, en maakte zich gereed om er bezit van te nemen, toen hij de doodstijding van den vroegeren bezitter ontvingen had. Arme man, hij kwam in eene zeer kritische vuurproef. Het was geene gewone maat, waarmede zijne liefde en getrouwheid zouden gemeten worden. Hij had Garth eenmaal bezocht, en dus ook maar eens gezien, hoeveel werk aldaar te doen was. Hij was aldaar gekomen ten gevolge eener uitnoodiging van den heer Milton, die nu nog eens herhaald werd, maar die, tot groote voldoening van Olivia en hare moeder, niet weder werd aangenomen; want, hoezeer zij ook eenen goeden opvolger van den dierbaren echtgenoot en vader wenschten, zoo konden zij toch niet begeeren dit treurige verlies in de tegenwoordigheid van zijnen opvolger te bevenen.

"De heer Torrest kan niet komen," had de vicaris gezegd, toen hij den brief, waarin zijne weigering vervat was, naast zich nederlegde.

"Daar ben ik blij om," riep Olivia haastig uit.

"Waarom? hij is een goed mensch, ik houd zeer veel van hem."

Olivia zweeg stil, maar zij had er hare eigene reden toe, waarmede hare moeder instemde. Maar wij moeten weer tot het tegenwoordige terugkeeren. Het tweede bezoek van den heer Torrest moest dat van den predikant zijn, die bezit komt nemen van zijne standplaats; en de pastorie leverde, zoo als wij reeds gezegd hebben, op dien oudejaarsavond een zeer treurig gezigt op; en toch was het er nog treuriger op den nieuwejaarsmorgen toen Olivia en hare moeder bij het poortje stonden te wachten, totdat de postwagen aankwam, die haar naar een geheel ander gedeelte van Engeland moest overbrengen. De kruipplanten, kamperfoelie, theeboom en klimrozen hingen als levenloos over den grijzen muur, de vensters waren gesloten en de blinden digt. Olivia had twee stekjes van de lievelingsrozen afgesneden, die haar

vader geplant had, en die iederen zomer tot aan het venster harer moeder waren opgeschoten; één daarvan had zij bij zijn graf geplant, het andere hoopte zij in het leven te behouden, totdat zij in hare nieuwe woonplaats aankwamen, ten einde deze er mede op te sieren. Hoe was het mogelijk dat zij er moedig, ja bijna opgeruimd kon uitzien, terwijl iedere steen van den ouden grijzen muur eene stem des rouws voor haar had, daar ieder hoekje van de vierkante oude plaats zijne eigene kleine geschiedenis bezat, die nu levendig voor haar getrouw geheugen oprees? Er was één gevoel, dat alle andere gewaarwordingen beheerschte. Het huis, de tuin, de bijenkorven, de oude moerbezenboom met de bank er onder, al dat eenzame en verlatene, dat haar omgaf, sprak van scheiden, scheiden voor altijd; maar en uit het graf en van dien platten witten steen lieten zich de vertroostende woorden hooren: „Ik ben de opstanding en het leven. Zij, die ontslapen zijn in Jezus, zal God wederbrengen met Hem.”

Haars vaders liefde had ieder plekje dierbaar aan haar hart gemaakt. Zijn beeld weerkaatste uit iedere herinnering aan zijne zorgvolle liefde. Haar hart werd verscheurd om dit alles te moeten verlaten; maar toen de blijde boodschap van eene vereeniging in een huis, waar zij voor eeuwig zouden zamenwonen zich deed hooren, verhief zij zich boven de golven, toen kon zij de stem des gemors onderdrukken en uitroepen: „moed gehouden, mijne ziel! voorwaarts, opwaarts!” en zij kon in haar hart zeggen:

Gij waart de bron van al die liefde,
Die eens zoo rijklijk was mijn deel;
En schoon 't gemis mij bitter griede,
In uw bezit ik eindloos veel.
Heer! ja Gij gaaft, Gij hebt ontnomen,
Het was het uwe; geef mij Heer!
Een hart om steeds tot U te komen,
Opdat ik U in alles eer'.

En toch, toen zij de droevige aangezichten zag, die voor iedere deur te voorschijn traden, toen snikken en zegenwenschen zich onder het vaarwel vermengden, toen was zij genoodzaakt achterover te leunen, ten einde hare tranen nog zooveel mogelijk te verbergen.

Hoe ernstig had zij getracht die goede menschen voor te bereiden ten einde hun te leeren, hunnen nieuwen predikant als een zegen te beschouwen; maar zij wilden niet vertroost worden, zij wilden niet hopen. Zij zouden zulke vrienden nooit meer terugzien. Op den dag vóór haar vertrek had Olivia nog een afscheidsbezoek gebragt aan eenige weinig bejaarden en zieken.

„O! jufvrouw Olivia,” zeide een half onnoozel knaapje, dat bij zijne grootmoeder woonde, eene dergenen, die zij dacht nog eens te moeten opzoeken, „o jufvrouw Olivia, nu gaat gij voor altijd heen, en nu zal niemand mij meer op school onderwijzen!” en hij schreide zachtjes, terwijl hij een blik van opregt leedwezen op haar sloeg.

„O zeker, Tony, gij zult wel onderwezen worden, het is een goede en zeer vriendelijke heer, die hier komt, en hij zal u stellig onderrigten,” zeide Olivia op een bemoedigenden toon.

„Ja maar hij zal mij geen vlieger geven, en ook geene nieuwe muts en geen slinger; ik weet best dat hij het niet doen zal, en hij zal mij ook niet onderwijzen, jufvrouw Olivia,” zeide Tony, die in zijne groote droefheid bijna radeloos werd.

„Hij zal u alles geven wat goed voor u is, en zal alles doen wat vriendelijk is, Tony! en gij zult wel spoedig zeer veel van hem houden,” zeide Olivia.

„Ik wil niet veel van hem houden, dat wil ik volstrekt niet, want hij zendt u weg. Laat hem niet hierkomen, jufvrouw Olivia. Ga niet weg, om hem hier te laten komen. En als gij het toch doet, zoo zullen de klokken dezen nacht niet luiden; Roger Ball heeft gezegd, dat het 't treurigste gelui zou zijn, dat er ooit geklonken heeft, waarlijk dat zeide hij, jufvrouw Olivia.”

„Och neen! Tony,” zeide Olivia, half verheugd en half bedroefd over zijn ernst: „het zal een zeer vrolijk gelui zijn, dat ons aanspoort om God te danken voor een nieuw jaar, en ons aan die gelukkige wereld te herinneren, waar geene dagen en jaren en geen afscheid nemen meer bestaan, maar waar wij allen door de liefde van Jezus gelijk ik u zoo dikwijls verteld heb, Tony, elkander zullen ontmoeten en nooit meer te scheiden.”

„O, dat zal heerlijk zijn,” begon Tony bij de laatste woorden van Olivia te zingen; maar weldra weer afbrekende, begon hij op nieuw te schreijen; „maar gij gaat toch morgen weg, en wij zullen geen klokge-lui hebben, zegt Roger.”

„Zeg aan Roger, dat ik aan ons gelukkig wederzien zal denken, dat eenmaal zeker komen zal, als ik het klokge-lui hoor, en dat moet hij ook doen,” zeide Olivia, eenige halve-stuiversstukjes in zijne hand drukkende, terwijl zij zich haastig verwijderde.

Tony keek haar na, en peinsde over hare laatste woorden; toen keek hij naar de halve-stuiversstukjes met eene soort van onderzoekenden blik. Zij waren in zijn oog eene soort van koop-prijs voor zijn goed gedrag en zijne pligten omtrent den nieuwen predikant. Olivia had hem op die wijze reeds dikwijls omgekocht, en in de meeste gevallen was zij ook zeer goed geslaagd, want hij stelde er eene soort van eer in om, als hij eenmaal eene dergelijke verbindtenis had aangegaan al de voorwaarden er van getrouw na te komen, maar nu wilde hij niet omgekocht worden. Met een wanhopigen moed wierp hij de halve-stuiversstukjes op den weg, en riep zoo hard hij kon: „Ik wil lievelijk tegen hem zijn, jufvrouw Olivia, ja, dat wil ik; daar ligt het geld.”

DE ONGELOOVIGE OVERTUIGD.

In een der Staten van Noord-Amerika leefde een advokaat, die aan eene uitgebreide kennis eene groote twijfelzucht paarde. Eindelijk wilde hij dan toch ook eens de bewijzen, die voor de echtheid van het Christendom worden bijgebragt, bestuderen, en zette zich aan het lezen van den Bijbel. Een ouderling van eene presbyteriaansche gemeente vond hem op zekeren dag diep in gepeins zijne kamer driftig op en neder loopen.

— „Ik heb daar de tien geboden gelezen,” zeide de ongeloo-vige tot hem.

— „Wel, wat denkt gij er van?”

— „Tot hiertoe had ik Mozes voor het opperhoofd van eene rooverbende gehouden; ik meende dat hij door zijne groote zielskracht, waarmede hij begaafd was, een magtigen invloed op een bijgeloovig volk had verkregen, en dat hij het door op den berg Sinaï afgestoken vuurwerk had weten wijs te maken, dat God het toesprak. Maar ik heb nu den inhoud van die wet bestudeerd, doch ik heb te vergeefs gepoogd die door mijne veranderingen te verbeteren. De drie eerste geboden bevelen onzen Schepper te aanbidden en Hem alleen te dienen: niets billijk dan dat! — het vierde stelt een afgezonderden dag vast om Hem eene openbare eeredienst toe te wijden; één dag van de zeven is niet te veel, en ik weet ook niet dat het te weinig is. — De andere geboden spreken ons van de pligten jegens onze naasten, en ik heb opgemerkt dat het altijd het zwaarste misdrijf is, dat verboden wordt. Zoo b. v. van de misdaad tegen het leven, is het de moord; tegen de kuischheid, de echtbreuk; tegen den eigendom, de diefstal; tegen den goeden naam, de laster. En daar de zwaarste misdaad alle die van dezelfde natuur zijn in zich bevat, sluit de moord alle misdrijven tegen het leven in, enz. enz.

„Ik heb mijzelf daarna afgevraagd,” dus ging de regtsgeleerde voort, „waar Mozes die wet uit kan getrokken hebben. — Ik heb de geschiedenis onderzocht, en heb bevonden dat alle volken te dien tijde in de afgoderij gedompeld waren, en dat hunne grootste wijsgeeren nimmer een wetboek voor de zeden, zoo als dat is, gemaakt hebben. Zelf heeft Mozes in dien tijd van onwetendheid en barbaarschheid zulk eene volmaakte wet niet kunnen uitdenken; eene wet waarin al de geleerdheid der menschen nog nooit een enkel gebrek heeft kunnen vinden! — Hij moet haar dus van den hemel hebben ontvangen. Na al die overleggingen, houd ik mij overtuigd van de Goddelijkheid des Christendoms.”

Die man bleef tot aan zijnen dood, welke drie jaren daarna plaats had, overtuigd van de waarheid des Christendoms; hij bestudeerde het Woord van God zorgvuldiglijk; hij liet het vloeken na en berispte zelfs menigmaal zijne goede vrienden, wanneer zij met hunne tong tegen den Heere zondigden. Werd hij een opregt discipel van den Zaligmaker? Hij twijfelde tot zijnen dood toe zelf er aan, en dikwijls zeide hij dat zijn hart nog niet geheel veranderd was. Hij durfde zich de beloften des Evangelies niet toeëigenen, en zijne besluiteloosheid belette hem niet slechts door woord en voorbeeld zooveel goeds te stichten als hij had kunnen doen, maar ook nog zelf de innige vertroosting en de blijdschap der godzaligheid te genieten.

T. M. L.

HET BLIJDE KLOKSELUI VAN GARTH.

HOOFDSTUK III.

De eenzame pastorie kreeg vrij wat bezoekers op dien treurigen dag. In kleine troepjes kwamen de dorpelingen, om uit den verlaten tuin nog het een of ander nederig aandenken mee te nemen, een takje dat de vorst nog had gespaard, of een zoodje mos van den ouden muur, of een van de worteltjes der sneeuwkllokjes, die in menigte in den gindschen boomgaard groeiden. Als zij ze in het leven konden behouden, was het nog des te beter; en zoo niet, dan zouden zij ze bewaren als heilige schatten, die hun de dagen zouden herinneren, op wier terugkeer zij nimmermeer konden hopen. Eenige dagen nadat het nieuwe jaar op zulk eene treurige wijze voor Garth was aangevangen, werden er vreemde geluiden in de stille straat gehoord, het geratel van wielen, het trappelen van paarden en het klappen der zweep van eenen voorrijder. Eene nette postkoets reed door de straat, en lokte bij het voorbijrijden, een aantal nieuwsgierige aangezigten naar deuren en vensters. Binnenin zaten een heer en eene dame, en buitenop ook een heer en eene dame, ten minste zoo dacht men in Garth, en een postillon zat in zijn mooi pakje op een der paarden.

„Het is de predikant,” zeide de eene. „Wie van beiden,” vroeg een ander, „die van binnen, of die buitenop?”

Dat punt kon niet beslist worden, de tijd alleen zou het leeren. De dame, die buitenop zat, zag er zeer koud uit, ofschoon zij bijzonder warm ingepakt was, en hare aanmerkingen tot haren medgezel, gevoegd bij de uitdrukking van haar gelaat, waren niet zeer vleijend voor Garth. De heer moest het volkomen met haar eens zijn, want hij knikte toestemmend en keek met minachting naar de beide zijden van den weg, dien zij langs reden.

„Ik wist niet dat er ook eene dame bij zou zijn; de jufvrouw zeide, dat zij niet geloofde dat hij getrouwd was,” zeide iemand.

„Het kan wel zijn dat hij het juist gedaan heeft, omdat hij hierheen kwam,” merkte een ander aan.

De koets hield stil voor het gesloten poortje, dat den tuin der pastorie van den grooten weg scheidde.

„Is dit het huis? is dit de pastorie?” vroeg de heer op den bok aan den ouden koster, die hunne nadering gezien had, en naar buiten gekomen was, om de poort te openen, en zijn compliment voor den nieuwen predikant te maken. De oude man antwoordde met eene buiging en een glimlach, en haastte zich de grendels van voor de poort weg te schuiven.

„Wat denkt gij er van?” vroeg de heer buitenop aan de dame.

„Juist zoo als ik het verwachtte,” antwoordde zij.

„Burton,” riep eene stem van binnen, terwijl de poort opgedaan werd. Burton, de dienstmeid der dame, of liever gezegd de dame van buitenop, klom van den bok, en begaf zich naar het portier van het rijtuig. „Zend Johnson heen, om de deuren open te doen. Het is eene groote nalatigheid, dat er geene bevelen gegeven zijn om het huis behoorlijk te luchten. Het zal er vreeselijk koud zijn,” voegde dezelfde stem er bij.

Burton was daar ook volkomen zeker van, en dacht, dat als het huis er van binnen niet gezelliger dan van buiten uitzag, Kamschatka nog wel zoo aangenaam zijn zou.

Johnson huiverde toen hij de sleutels van den koster aannam, en toen het hem eindelijk gelukt was den hoofdingang te vinden, die in zijn oog zoo bijzonder veel op eene achterdeur geleek, dat hij gedurende eenige oogenblikken den koster maar niet kon gelooven, die hem zeide dat dit de rechte deur was, kwam hij weldra terug met het bericht dat het huis zoo koud was als een grafgewelf.

„James, wat is het toch onaangenaam, dat die lieden het huis niet eens behoorlijk gelucht hebben,” zeide de dame, die binnenin gezeten had, en inmiddels was uitgestegen, en nu de oplettendheden genoot, welke Burton haar met een zeer bedrukt gelaat bewees.

„Het was zeer verkeerd van mij, dat ik hen zulks niet gevraagd heb, zij waren er volstrekt niet toe verplicht, tante!” zeide de heer Torrest.

Het gezelschap trad nu langzaam over het kleine gegrinde voorplein, dat van het kerkhof was afgescheiden door eene heg van taxiboompjes, en schreed voort naar de zoozeer verachte voordeur, waar Johnson nog stond, die er zeer blaauw uitzag, zoowel in een letterlijken als iugurlijken zin.

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VII.

„En zou dit nu de zaal zijn?” vroeg tante, en keek rond in iets dat zij geneigd zou geweest zijn een gang te noemen.

„Ja, de vensters zijn gesloten, en houden er dus het licht buiten, en het kleed van wasdoek is opgenomen, zoodat gij het hier niet op zijn voordeeligt ziet. Maar ik verzeker u, dat als het licht er in den zomer in speelt, en de rozen tot aan het venster opbloeijen, en, en, maar ik vrees dat gij zeer teleurgesteld zijt,” zeide de heer Torrest met belangstelling. Om de waarheid te zeggen, het scheen ook hem op dit oogenblik niet zeer vrolijk toe.

„Al de zomers van eene eeuw bij elkander kunnen nog van eenen gang geene zaal maken, James. Maar laat ons nu de andere kamers ook eens gaan zien.”

„O, geef u maar geene moeite, vrouwtje, om vuur aan te leggen, wij zullen hier geen uur blijven, dat verzeker ik u,” zeide tante tot eene der bijzonder treurende over Olivia, die met de meeste moeite haar gevoel in bedwang had gehouden, en die nu brandstof kwam aan dragen, ten einde een vuurtje aan te maken, opdat zij aan een der laatste wenschen van de zoo beminde dochter van haren predikant mogt gehoorzamen, en zoo vriendelijk en oplettend als maar mogelijk was voor de nieuwe bewoners te zijn.

Deze onvriendelijke beantwoording van hare pogingen viel als een klomp ijs op het hart van het oude vrouwtje. Zij verloor geen tijd om aan dit verzoek gehoor te geven, zij keerde naar haar hutje terug, en bragt hare ergste vermoedens aangaande hun toekomstig lot bij al hare burens over.

Tante vermoedde geenszins, hoe naideelig deze koude en scherpe weigering in haar eigen belang gewerkt had; zij liep al knorrende van de eene kamer in de andere, en deed niets dan jammeren en veroordeelen. De heer Torrest volgde haar, en luisterde stilzwijgend naar al hare afkeuringen; terwijl Burton, die genoeg gezien had om over een en ander te kunnen oordeelen, een praatje met Johnson ging maken, die geheel en al met hare gevoelens instemde.

„Ik noem het een bepaald bedrog, James!” zeide tante.

„Hoe zou dat mogelijk zijn? dewijl ik het zelf gezien heb, vóórdat ik het besluit heb genomen het beroep aan te nemen?” zeide de heer Torrest.

„O, men kan u ook tot alles overhalen. Indien ik met u meê ware gekomen, zou het iets geheel anders geweest zijn. Het is niets anders dan eene hut.”

„En ik denk dat het een voortreffelijk staaltje is van hetgeen eene landelijke pastorie in een klein plaatsje zijn moet,” zeide de heer Torrest.

„Dan hadt gij eene grootere plaats moeten zoeken, en zoudt dan ook een beter huis gehad hebben,” zeide tante.

„Ik ben niet berekend voor eene groote plaats; mijne stem is er niet sterk genoeg voor; daarbij houd ik meer van eene kleine,” zeide de heer Torrest.

„Maar gij zult dit geheel en al omver moeten werpen en een ander moeten laten bouwen,” zeide tante.

„Dat zou ik in geen geval ooit willen doen. Ik vind dat het zeer verkeerd is, wanneer iemand, die eenig vermogen van zichzelf bezit, dit gebruikt om niets dan zijn eigen smaak te voldoen, ten koste der billijkheid. Ik ken onderscheidene menschen, die de pastorie in een klein plaatsje vergroot hebben, die fraaije eetzaalen lieten bouwen, zitkamers, koothuisen en stallen, zoodat bijaldien ten minste de opvolgers niet even onafhankelijk als zijzelve waren, zij die vergrotingen eene zeer groote moeilijkheid moesten vinden zoowel om te meubileren als om ze te onderhouden. Ik zou zoo iets onpraktisch nooit willen doen. Neen, ik houd staande, dat met eenige kleine verbeteringen, die men gemakkelijk zal kunnen aanbrengen, en het huis hier en daar wat te doen opverwen, dit eene zeer aardige landelijke pastorie zal worden. Zij beviel mij reeds op het eerste oogenblik dat ik haar zag; en gij zult haar met een geheel ander oog aanzien, als alles in orde is, wanneer het huis netjes gemeubeld is en gezellig bewoond wordt. Het is inderdaad eene lieve plaats.”

Zij stonden in de kleine voorkamer. Tante, of jufvrouw Torrest, zoo als wij haar zullen noemen, ging naar het venster met een gelaat, dat aan den nieuwen predikant duidelijk liet zien, dat hij mogt doen en denken wat hij wilde, maar dat hare eigene overtuiging niet veranderen zou.

„Er is geen enkel venster, dat niet op het kerkhof uitziet. Dat is al heel ongezond, James,” riep zij uit.

„Dat is onvermijdelijk, ik bedoel de plaatsing der ramen. Wat het ongezonde betreft, zoo kan ik niet gelooven dat er eenige ongezonde damp kan bestaan in deze heldere landelijke plaats,” zeide de heer Torrest.

„En zulk een kerkhof!" riep tante uit.

„Een heel lief, eenvoudig en mooi aangelegd kerkhof. Kom, daarin ten minste kunt gij toch geene gebreken vinden," zeide de heer Torrest.

„James, het is afschuwelijk!" zeide jufvrouw Torrest het hoofd afwendende. „Niets dan die witte scheve dingen, die er in den manschijn als booze geesten moeten uitzien. Er is maar een fatsoenlijke steen bij, en die schijnt eerst sedert kort gelegd te zijn."

Het graf van den armen Melton? zijne weduwe, denkt er over om er in de volgende lente eene goede omheining om heen te doen plaatsen. Dat is een zeer vereerd graf, tante! hetgeen door vrij wat tranen is besproeid geworden," zeide de heer Torrest, die er met zeer veel belangstelling naar keek.

„Ik wenschte in allen ernst, dat hij-zelf met al zijne deugden nog maar hier was," zeide jufvrouw Torrest; „want, James, ik ben er zeker van, dat gij u in deze plaats zult doordroomen."

„Ik niet, maar misschien gij wel, lieve tante! maar denk er aan, dat uwe belofte u tot niets verbindt, gij moet niet hier komen. Ik ben van top tot teen een oude vrijer, ik kan best alleen wonen, en ik ben er verzekerd van, dat ik mij zeer gelukkig zal gevoelen om te midden van dit volkje te werken."

Jufvrouw Torrest schudde het hoofd, en op de kerk wijzende zeide zij: „En gij noemt dit eene mooie kerk! ik noem het eene mooie schuur, James!"

„Zij heeft ongelukkig zeer weinig herstelling genoten," zeide de heer Torrest; „maar de bouwde is bijzonder goed, en ik zal er geene kosten aan sparen om het gebouw te laten opknappen."

„Op uwe eigene kosten?"

„Niet geheel en al, ik zal op het gemoed der gemeente werken, en ook eens bij mijne vrienden aankloppen. Gij zult mij eene mooie gift geven, dat weet ik nu al."

Jufvrouw Torrest was te koud en te zeer teleurgesteld om zijn glimlach te beantwoorden; zij gevoelde iets, alsof zij voor eene goede som gelds zou willen inschrijven, om geheel Garth tot een grooten steenhoop te kunnen maken.

OPSTANDING.

Waarom zoekt gij den levende bij de dooden?

Hebt gij nimmer, bij het naderen van 't voorjaar, het kerkhof bezocht, en bles u daar niet, te midden der bloemen, die op de grafsteden prijken, als het ware een geur van onsterfelijkheid tegen? Mijne lezers, zeker was bij die vrome vrouwen een voorgevoel van onsterfelijkheid en opstanding aanwezig, toen zij bij het aanbreeken van den paaschmorgen grafwaarts gingen, voorzien van welriekende specerijen om als het ware het doodsbederf tegen te gaan.

Bij gelegenheid van dit feest der opstanding en der hope wilde ik, tot versterking van ons onderling geloof, hier al de redenen, die wij hebben, opsommen om aan onze eigene onsterfelijkheid te gelooven.

I.

Deze onsterfelijke teekenen die onze onsterfelijkheid bewijzen vind ik overal, in de wereld, in den mensch, in God zelf.

1°. In de wereld. — Deze gansche wereld is niets dan een zinnebeeld der opstanding. De goddelijke Schepper heeft dit troostvolle woord als het ware onder ieder blad van zijn boek geschreven. Hier vrees ik alledaagsche uitdrukkingen te moeten gebruiken; maar alle groote waarheden zijn alledaagsch, in dien zin, dat ze eeuwig zijn en dat ze onophoudelijk weer moeten gezegd worden.

Het is voorjaar. De velden waren met sneeuw overdekt, de beekjes zwegen, de boomen waren als dood. Een nieuwe adem is er over heen gegaan, en in plaats van dit witte lijkkleed vindt men nieuw groen, in plaats van het ijs en de stilte, het water dat vliet en bruist op den zwarten schors, de knop; overal staat dit woord geschreven: Opstanding. En die vlinder, die daar zoo blijde in de zon vliegt, zegt zij u niet, nu dat zij haar graf verlaten heeft: Opstanding.

Maar het schijnt dat de Schepper bevreesd was, dat de mensch te spoedig de les die Hij hem in dit terugkeeren der bloemen wilde leeren, zoude vergeten, en dat Hij haar daarom iederen dag herhaalt. Denkt er toch om, broeders, en hebt oogen om te zien. Zoo even was het nacht, de nacht nl. is de dood; maar ziet nu daar gindsch

aan den horizon, een schijnsel, een luister, een schitterende bol: dat is het terugkeerende leven. Dit alles is, zal men zeggen, louter inbeelding, het zijn slechts beelden. — Ja, maar beelden die werkelijkheden inhouden. Groote dichters hebben zich nooit van beelden durven bedienen, die niet met de werkelijkheid strookten, dus al deze zinnebeelden, die wij hebben aanschouwd, zijn om zoo te zeggen, de verhevene metaforen van dien Dichter bij uitnemendheid, die zich God noemt, en zij beantwoorden allen aan de eeuwige werkelijkheden. Ik vind nog bewijzen voor de Opstanding.

2°. In den mensch. — Allereerst in den redelijken mensch, b. v. in den slaap en in het ontwaken. De ouden noemden den slaap de broeder des doods (simillima mortis imago). Is dit niet treffend? Mijn broeder! zoo even waart gij en gij waart niet? Gij waart uzelf niet bewust van uw eigen; nacht van binnen en van buiten was het, gij waart geen meester over uzelf. En nu ziet. zijt gij-zelf hiervan de oorzaak? of heeft een ander het gedaan? ik weet het niet, maar uw ooglid opent zich, uw arm beweegt: gij zijt aan uzelf teruggegeven, gij zijt opgewekt.

Maar welligt vermoeit deze wijze van betoogen eenige strenge en besliste gemoederen, zonder ze te overtuigen. Slaan wij dus een anderen weg tot bewijs in, altijd binnen den kring onzer waarnemingen.

Zij hadden gelijk de oude Grieken, toen zij leerden, dat de ziel niet sterven kon, omdat de dood de ontbinding is der verschillende deelen en dat de ziel niet uit onderscheidene deelen bestaat, maar een geheel uitmaakt. Ik kan spreken van een half ligchaam, van een half hoofd, maar men zegt nooit, de helft, het derde, het kwart der ziel. Als de ziel zich niet kan deelen, kan zij zich niet oplossen: er is geen oplossing, er is geen ontbinding, er is geen dood voor haar. En merkt op de duurzaamheid uwer ziel te midden der voortdurende verandering, die het stoffelijk omhulsel ondergaat. Al de stofdeeltjes, die uw ligchaam zeven jaar geleden uitmaakten, zijn verdwenen. Dit leert ons de wetenschap. Zij zijn drie, vier, zes, acht maal veranderd, al naar uwen leeftijd; en niettemin ik ben altijd ik; ik ben van woning veranderd, ik ben dezelfde gebleven. Want dat iets, dat is blijven bestaan bij die verandering van de stof, is zelf aan die verandering niet onderworpen; en waar zij van de stof scheidt, sterft zij nogtans niet.

Luister nog naar deze treffende gedachte. Iedere substantie is één met hetgeen zij in zich opneemt, dat zij tot het leven noodig heeft; de maag is gelijk aan het stoffelijk voedsel dat haar leven onderhoudt. Maar in ons leeft iets, dat door de waarheid moet onderhouden worden; dus onze ziel is onsterfelijk, even als de waarheid die zij in zich opneemt.

Maar dringen wij nog verder door in de diepte onzer natuur. De ziel, die geheimzinnige drieëenheid, die de eenheid uitmaakt van het menschenlijke ik, is geschapen om te begrijpen, om lief te hebben, om te handelen.

De mensch is geschapen om te begrijpen, maar hoe ver komt hij? Om de eerste letters van het alfabet der kennis te spellen, om te leeren, dat hij niets weet. De wetenschap wapent den mensch met zijn sterksten verrekijker, en wanneer hij zijn oog gezet heeft aan het vervaarlijke instrument, zegt zij tot hem: Zie. — En hij bespeurt eenen afgrond! Die afgrond, is het oneindige, hij wordt door duizeling aangegrepen en zijn wanhoop zou hem in den vulkaan kunnen werpen, indien, om een einde aan alle wetenschap te maken, hij niet aan zijne onsterfelijkheid geloofde.

De mensch is geschapen om lief te hebben. Ik wil de bloedende wonden van gebroken harten niet openrijten. Ik bepaal mij bij twee vragen. Wie heeft lief gehad zooals hij moest liefhebben? Wie heeft een voorwerp ontmoet om lief te hebben, zooals zijne ziel behoefde? Ik ken zulk een niet. In elk geval, indien zulk een bevoorregte bestaat, dat hij zijn tijd afwachte. Hij zal niet lang behoeven te wachten. De dood zal weldra komen. Hij zal met wangunstigen ijver van diegenen scheiden, die hij te gelukkig achtte voor de aarde. O mijn overgelukkige broeder, de maat van uw geluk zal gelijk zijn aan die van uwe droefheid. En ik raad u, uw hart met een driedubbel harnas van vergetelheid en zelfzucht te wapenen, tenzij gij, om uw bedrogen dorst te lesschen, aan uwe onsterfelijkheid geloof.

De mensch is tot handelen geschapen, dat wil zeggen om heilig te zijn, en hier spreek ik tot uw geweten, zondaar, die hoewel tot volmaaktheid geschapen, zucht en strijdt, wankelt en struikelt en u weder oprigt, maar slechts om op nieuw te vallen. . . . gij zoudt reden genoeg hebben u door den rotssteen van Sisyphus dien gij voortrolt, te laten verbrijzelen, indien het geloof aan uwe onsterfelijkheid u niet een waarborg was van uwe volmaking.

HET BLIJDE KLOKGELUI VAN GARTH.

HOOFDSTUK IV.

Bij de terugkomst van den heer Torrest en zijne tante in de zaal vonden zij aldaar Burton en Johnson, die zamen tot het eindbesluit gekomen waren, dat noch vermeerdering van loon, noch uitzigt op veel verval hen zou kunnen overhalen hunne talenten, volmaaktheden en sierlijke personen in Garth te gaan begraven. Indien de heer Torrest zijn land wilde verlaten, en jufvrouw Torrest hem in die ballingschap wilde volgen, zoo moesten zij hun lot maar alleen dragen. Zij waren er op voorbereid, om sommige offers tegen billijke voorwaarden te brengen, want eene verandering, die toch nimmer gunstig kon zijn, was verre van wenschelijk; maar zij voelden dat er toch eene grenslijn moest getrokken worden, en Garth lag ver, zeer ver aan gindsche zijde.

Hunne meesteres las dit op hunne aangezichten en zeide tot haren neef, toen zij het kerkhof overgingen om de kerk te gaan bezoeken, de prachtige schuur, zoo als zij die genoemd had: „Het zou mij niet mogelijk zijn hier één bediende te kunnen houden, James.”

„Niet, waarom niet?” vroeg de heer Torrest naar den witten steen ziende, dien zij voorbijgingen.

„Geene fatsoenlijke dienstbode zou in zulk eene plaats willen wonen, ik kan dit ook niet verwachten,” zeide jufvrouw Torrest.

„De heer Milton had zeer fatsoenlijke dienstboden, dat kan ik u verzekeren. Ik vertoefde hier drie dagen, en was getroffen door de beschaafdheid en orde, die er in het huis heerschten,” zeide de heer Torrest.

„Ik kan nu al zien, dat Burton en Johnson zich ongelukkig gevoelen bij de bloote gedachte er aan,” zeide zijne tante.

„Arme menschen!” zeide de heer Torrest, die met moeite den zwaren sleutel in het slot omdraaide. „Nu tante!” en den hoed afnemende, trad hij langzaam de zware deur binnen, die met groote spijkers voorzien was. Hij herinnerde zich nog zeer goed zijne eigene gevoelens, toen de heer Milton hem in het eerwaardige gebouw binnenleidde, en hij wendde

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VII.

het hoofd om ten einde te kunnen gadeslaan, welken indruk een en ander op zijne gezellin maakte. Eén blik was voldoende om hem te overtuigen, dat hij hier op geen medegevoel moest rekenen; daarom sloot hij stilzweigend de deur en volgde haar tot in den binnensten vleugel. Uit het verledene, deze woorden waren als zichtbaar geschreven op al de vergankelijke deelen van het inwendige dier kerk. De open gewerkte banken, eikenhouten zoo als thans met bijzonder veel moeite en kosten in alle nieuwere kerken worden aangebragt, en die ook bij de vernieuwing van bijzondere gebouwen zeer in zwang zijn, banken van meer nieuwen bouwtrant, die om zoo te zeggen hersteld en vernieuwd waren geworden, en misschien eeuwen geleden alhier waren aangebragt, kunstig bewerkt met sierlijke zinspreuken en prachtig lofwerk door menschenhanden bearbeid, en die nu even als honigraten in alle rigtingen doorknaagd waren door die duizenden kleine ijverige werklieden, welke hen allengs tot stof zouden doen vergaen.

De volle kracht van de wintermorgenzon scheen op den met roode steenen belegden grond, en terwijl het licht zich een weg baande door de overblijfsels van geschilderd glas, waarmede het venster eenmaal was versierd geweest, wierp het een prachtig schijnsel op de vochtig gevlekte wanden. De steenen doopvont, die van een bijzonder onderwetschen vorm was, had bijna al zijn beeldhouwwerk en versiersels verloren door het veelvuldige schoonmaken en witten, dat er aan gebeurd was; doch bleef er evenwel steeds staan als een bewijs van zeer groote oudheid. Maar het waren al die kleine bijzonderheden niet, die den heer Torrest hadden aangetrokken bij zijn eerste bezoek aldaar, noch die hem op dit oogenblik bezighielden. Het was de schoonheid van het geheel, de edele eenvoudigheid die uit alles sprak; er was niets om verstrooijing noch afleiding op te wekken; zuiverheid, overeenstemming en plegtigheid heerschten overal. De hooge en sierlijke bogen, het dak, de goed verdeelde vensters, het fraaije koor, door welks breed oostelijk venster (dat echter op geen enkel beschilderd glas kon roemen) de lichtstroom binnenkwam, alsof het zeggen wilde: „komt, en vereert Hem, die het licht der wereld is,” dit alles vereenigde zich om hem met diepe bewondering te vervullen. Hij had jufvrouw Torrest geheel en al vergeten, toen zij zijn gepeins met eene schrille stem afbrak.

9

„James! hoe ergerlijk is dat alles, de kerk is van binnen nog duizend maal leelijker dan van buiten.”

„Tante!” de heer Torrest keek haar aan, hij gevoelde dat alle tegenspraak vruchteloos zijn zou; zij schreide bijna.

„Kom mede in de zon,” zeide hij, „en laat mij u den geheelen omtrek van het gebouw van uit dit punt aanwijzen,” en hij geleidde haar naar het einde tot onder het oostelijke venster. „Kijk nu eens recht uit naar dien ouden klokkentoren, en zeg mij, of het geen voorregt is, zulk een groot werk te mogen herstellen?”

Jufvrouw Torrest huiverde. „Wezenlijk, James, ik heb volstrekt geen verstand van bouwkunde, en het kan mij niets schelen of deze leelijke plaats meer herstelling zal krijgen dan eenige andere. Ik zou zeggen breek de kerk af, zoowel als het huis, indien gij hier blijft, en laat iets anders bouwen, dat u niet walgt door den reuk van schimmel en vochtigheid.”

„Wees maar gerust, gij zult niet hier komen vóórdat deze kerk weer in denzelfden toestand gebracht is, waarin zij was toen koning Hendrik de tweede, of wie het ook anders moge geweest zijn, haar beschonk met rijke giften en groote voorregten. Maar de giften zijn verdwenen en alleen de schoonheid, die de tijd er niet aan kon ontnemen, blijft over,” zeide de heer Torrest. Hij zag wel in, dat de tijd nog niet dáár was, om ten voordeele van Garth te pleiten. Ik wil u niet vragen nu hier te blijven, gij kunt met de bedienden naar Norton terugkeeren, ik zal wel eene verblijfplaats in het heerenhuis vinden; de heer Swaine zal wel zoo vriendelijk willen zijn, mij bij zich te ontvangen. Ik zal dus hier blijven, om het oog te houden op de verbeteringen aan de pastorie.”

„James! wat? wilt gij hier in deze plaats alleen blijven? dat mag ik niet veroorloven,” zeide jufvrouw Torrest.

Maar de heer Torrest had reeds te voren door middel van brieven zijne schikkingen gemaakt, en nu noodigde hij zijne tante uit, het aangename verblijf te komen zien, dat door jufvrouw Swaine voor hem in gereedheid gebracht was.

„Dit zou nu eens een goed huis voor u geweest zijn,” riep zij uit, toen zij de zware oude deur van het heerenhuis binnentraden, en met voldoening de breede vierkante, in steen uitgehouwene vensters gadesloeg, „wel is waar zeer oud, doch volmaakt goed onderhouden, en een tuin met een terras, dat is inderdaad wel eene zeer goede verbetering,” zeide zij, terwijl hare opgeruimdheid scheen terug te keeren. „Zou het niet mogelijk zijn, James, eene ruiling te bewerkstelligen? Voorzeker de pastorie zou veel beter voor den heer Swaine en zijne vrouw passen, dan een huis gelijk dit.”

„De landheer zou hierin niet bewilligen, en ik zelf zou het ook zeer ongaarne doen. Ik heb u mijn gevoelen omtrent dit punt reeds medegedeeld, tante,” zeide de heer Torrest.

„Dan wenschte ik wel, dat gij nooit iets van Garth gehoord hadt,” zeide de dame al zuchtende.

De heer Torrest antwoordde niet, en hij zag haar zonder spijt eene poos later vertrekken, vergezeld door Johnson en Burton, om weer tot die kringen in de samenleving terug te keeren, waartoe zij behoorde, terwijl hij alleen in zijne eenzame kamer achterbleef en over de verschillende soort van werkzaamheden nadacht, die hem hier zouden wachten. „Hier ben ik dan nu,” zeide hij bij wijze van alleenspraak. „Ik ben den wijngaard des Heeren binnentreden, en wel in dat gedeelte, hetwelk ik zoozeer gewenscht had het mijne te mogen noemen. Arme tante! ik ben er van overtuigd dat zij deze plaats niet zou kunnen verdragen, gelijk zij thans is; ik ben blij dat zij weg is, zij zou mij in het begin een groote hinderpaal zijn. Arme ziel.”

HOOFDSTUK V.

Toen de dorpelingen vernamen, dat hun nieuwe predikant was aangekomen, doch dat hij niet in de pastorie, maar in het heerenhuis zijn verblijf zou houden, waren zij niet weinig verstoord; zij zochten wel twintig oorzaken voor deze handelwijze, doch eindigden met ze onverantwoordelijk te noemen. Maar zij vernamen weldra, dat de heer Swaine hem slechts zoolang huisvesting zou verleenen, totdat de noodige herstellingen aan de pastorie gemaakt waren, en nu waren zij wederom even vlug met gissingen, welk eene soort van man hij zijn zou, en in de kerk, en daar buiten.

De metselaars, stukadoors, timmerlieden en glazenmakers kwamen in groote menigte aan. Jufvrouw Torrest had gedacht, dat zij er nooit genoeg van zou kunnen zenden; maar de nieuwe predikant verlangde

zijn eigen huis te kunnen betrekken, en maakte het werk vrij wat korter dan zij gedacht hadden.

„Mag ik u vragen, mijnheer! of gij reeds dienstboden gehuurd hebt,” vroeg jufvrouw Swaine.

Neen, dat had de heer Torrest nog niet gedaan; maar hij had in het dorp eene vrouw opgemerkt, wier gelaat hij zich herinnerde en die hem eerlijk en vriendelijk toescheen, want toen hij den heer Milton bezocht had, was zij in zijne dienst. „Johanna! maar zou zij wel aan de dame bevallen?” zeide jufvrouw Swaine, wier herinnering nog bij jufvrouw Torrest bleef verwijlen.

„Zij zal mij voorzeker best bevallen,” zeide hij, en verzocht haar tevens die vrouw voor hem te huren. Een paar anderen, die hij nog noodig had, werden ook onder de dorpelingen gevonden, en de inwoners van Garth werden eenigzins met hem verzoend, toen zij bemerkten dat de nieuwe predikant de menschen en de oude gebruiken der plaats niet verachtte. Bij de verbeteringen, die hij liet bewerkstelligen, lette hij er bijzonder op, dat er niet de minste verandering in den uitwendigen vorm werd aangebragt. Zelfs in den tuin wilde hij geene veranderingen dulden; de bijenkorven bleven op hare plaats, de oude bank moest onder den moerbezenboom blijven staan, en de heg van taxisboomen werd slechts behoorlijk gesnoeid. Dit beviel bijzonder aan die goede lieden, en hij werd voor zijne zorgen beloond door de steeds toenemende hoogachting, waarmede zijne bezoeken ontvangen werden.

„Mijne gemeente wordt vriendelijk,” zeide hij tot een naburigen geestelijke, die oud geworden was in de dienst zijns Meesters; „maar toch kan ik best zien, dat onaangezien oude gewoonten of eene gehechtheid van jaren her, ik toch nooit, vrees ik, voor hen ben, noch zijn kan, wat de heer Milton was. Ik weet niet hoe dat komt. Zij spreken mij voortdurend over zijne preeken, schudden het hoofd en zeggen: „ach, dat was een man! hij wist wat het was het Evangelie tot iemands hart te brengen.” Nog den vorigen zondag, toen ik, zoo als ik inderdaad geloof, hun een helder en duidelijk bewijs heb trachten te geven van Gods liefde in het verzoenend offer, zeide een oud man na het eindigen der dienst tot mij: „Ach, mijnheer, indien gij den ouden predikant over dien tekst hadt hooren preeken, gij zoudt het nooit vergeten hebben; hij deed mij het hart branden, ja, dat deed hij.” —

„Hij had het ook aan het regte einde,” hernam zijn medgezel, „gij zult nooit diegenen kunnen voldoen, wier hart eenmaal door de liefde van God getroffen is, zonder dat gij daarvan door eigene ondervinding getuigenis kunt afleggen, om op die wijze hun „het hart te doen ontbranden.” Om eene ware preek te leveren, moeten er lippen zijn, die door eene brandende kool van het altaar zijn aangeraakt geworden.”

De heer Torrest zag zijn medgezel met droefheid aan.

„Versta mij niet verkeerd; ik ben geen vriend van vleijerij, doch ik vermeet mij niet u te beoordeelen, ofschoon ik u ook niet wil bedriegen. Maar wilt gij mijne eenvoudige inzichten omtrent dit onderwerp hooren?” zeide de oude predikant.

„Zeer zeker, en ik zal er u bepaald dankbaar voor zijn,” zeide de heer Torrest.

„Welnu dan, ik geloof, door alles wat ik van u hoor, dat gij zegen moogt verzekerd te zijn, dat Gods getuigenissen meer begeerig zijn dan goud.”

„Dat kan ik ten volle, en ik predik het ook in allen ernst!” zeide de jongere ambtgenoot.

„Maar kunt gij er ook bijvoegen: zoeter dan honig en honigzeem? Hebt gij de zoetheid der liefde Gods in Christus in uzelfen verwezenlijkt, ten einde er uw grootste geluk in te vinden? Geloofst gij dit niet alleen met eerbied, helderheid en volharding, door bewijzen die uit eene diepnadenkende studie over onweersprekelijke waarheden ontstaan zijn, maar ook bovenal met een hart, dat om zoo te zeggen van vreugde opspringt, zoodat gij voor hen kunt staan en zeggen: „Vrienden! medezondaren! ik heb datgene gevonden, hetwelk in mijn oordeel niet alleen meer waard is dan duizenden van goud of zilver, maar ook zoeter voor mijn hart dan honig is in den mond?”

De heer Torrest bewaarde het stilzwijgen.

„Mijn oude vriend Milton kon dat zeggen en deed het ook, en omdat hij dit kon doen, werd hij ook geloofd; en velen waren er, die zoozeer overtuigd werden van de waarde van den honig, dien hij zoo zoet gevonden had, dat zij er ook voor zichzelf naar begonnen te zoeken, en dit was het geheim van den goeden nitslag zijner prediking.”

De heer Torrest bleef nog langen tijd, nadat hij reeds alleen gelaten was, in diep nadenken verzonken zitten. De oude predikant had niets anders gedaan dan aan zijne eigene onbestemde vermoedens eenen bepaalden vorm te geven. Hij wist dat er iets ontbrak, maar wat was

het? Men had hem gezegd, ootmoed des harten. Zijne ziel was ontwaakt, en had reeds lang over dit onderwerp gepeinsd; maar had hij Christus reeds als zoodanig leeren kennen, dat hij in staat was te kunnen zeggen, dat Gods getuigenissen, hemzelve betreffende, honig waren zoowel als goud? „Wel, ik zal er ootmoedig en met ernst om vragen, en dan zal het mij voorzeker gegeven worden,” zeide hij volmoed, maar tevens met nederigheid.

HOOFDSTUK VI.

„Nu tante, zult gij mij toch wel willen toestemmen, dat de zomer wonderen uitwerkt. Is het nu niet eene lieve aangename plaats?” zeide de heer Torrest, toen hij zijne tante van het eene plekje naar het andere geleid had, tijdens haar tweede bezoek in de pastorie.

„Zeker, het is nu hier veel beter; geene enkele plaats wordt er beter op in den winter, James. Maar, maar.” —

„Kijk, is dit niet lief, dit bankje met kamperfoelie er om heen, en een bed van strijm er voor? Dat is voor de bijen, gij weet wel, dat geeft zoeten honig,” zeide de heer Torrest, terwijl hij weder dadelijk aan zijn ouden vriend dacht, zoo als hij altijd deed, als hij naar zijne bijen keek, die hij daarom ook zijne kleine predikers noemde.

„James, ik heb een afschuw van bijen,” zeide jufvrouw Torrest achteruitgaande; „ik ben er eens door gestoken geworden, en sedert dien tijd ben ik er altijd zeer bang voor!”

„Wel laat ons dan onder den moerbeziënboom gaan zitten,” zeide hij.

„Ik houd niets van onder boomen te zitten, lieve! ik loop er altijd oorwormen op. Ik zou deze bank laten wegnemen, inderdaad die schaduwrijke oude boom staat veel te dicht bij het huis, ik zou hem laten omhakken en er een mooijen standaard van laten maken,” zeide zij.

„Lieve tante, zoudt gij het gevoel van die arme inwoners van Garth zoozeer willen kwetsen? Zij zien dien boom met het bankje met de teederste liefde en met den meest mogelijken eerbied aan.”

„Dat is best mogelijk, James; laat hem dan staan. Voorzeker ik zou die goede lieden niet van een enkelen oorworm willen berooven,” zeide jufvrouw Torrest al zuchtende.

En inderdaad, dat zou zij ook niet gedaan hebben, want zij was zeer goedhartig, zoolang hare persoonlijke belangen buiten spel bleven. Gedurende den tijd, die er wegens de noodzakelijke verbeteringen aan de pastorie moest verlopen, vóórdat zij aldaar kon ontvangen worden, had zij zich, zoo als zij dacht, er ernstig op voorbereid om in eene landelijke pastorie te leven, en wel zulk een leven te leiden, als zij nog nimmer ondervonden had, en waartoe zij niet gemakkelijk zou zijn overgegaan, als zij het niet ter liefde van haar neef doen wilde. Zij had een aantal boeken over dit onderwerp gelezen, zij had iedereen geraadpleegd, die zij dacht in staat te zijn haar in dit opzigt raad te kunnen geven; zij had hare zenuwen versterkt, ten einde ontberingen te kunnen verduren en moeilijkheden te kunnen verdragen; zij had eene groote verzameling kleederen voor de armen bij elkander gebragt, alsmede eene groote menigte geneesmiddelen ten dienste van het volk, en op raad van iemand die in eene zeer volkrijke wijk was werkzaam geweest, had zij ook eene groote hoeveelheid snuif aangekocht.

Zij had niets gespaard dat voor geld te verkrijgen was; maar zij had nog wel meer gedaan, zij had Burton opgeofferd, wier gestel, zoo als zij zeide, de lucht van Garth nooit zou kunnen verdragen.

„Ik ben hier gekomen om u te helpen, James, en ik heb besloten het ook te doen, wat het mij moge kosten,” verklaarde zij zeer heldhaftig tegen het einde van den eersten dag.

Maar iedere volgende dag overtuigde hem meer en meer dat zij de kosten niet juist berekend had, en dat haar besluit in duigen zou vallen. Zij begon met eene poging aan te wenden om de gemeenteleden te bezoeken, maar telkens keerde zij met nieuwe klagen over hunne ruwheid en onwetendheid terug. Hare milde giften, welke zij aan allen zonder onderscheid uitdeelde, als veronderstelde zij dat iedere arme evenveel behoefte had, zoowel aan kleederen en geld als aan geneesmiddelen en aan snuif, maakte haar tot eene welkome gast bij hen, die het meest gesteld waren op zulke bewijzen van goedwilligheid; maar er waren ook anderen, die alles wat zij hun gaf wel driemaal hadden willen teruggeven voor een enkelen vriendelijken groet van jufvrouw Olivia, en nog veel liever voor hare ernstige vermaningen, bijbelsche vertroostingingen of ootmoedige gebeden. „O, zij denkt dat wij voor niets anders te zorgen hebben, dan voor deze wereld,” zeide de een tot den ander. Zoo ging het dus met hare bezoeken.

Den volgende zondag wilde zij het met de school beproeven. De

heer Torrest wist reeds hoe dat zou afloopen, doch hij wilde haar niet dwarsboomen, dus zij ging er heen. De onderwijzer beval de kinderen op te staan wanneer zij binnenkwam, en er werd een stoel voor haar klaar gezet. Toen zij daar zoo te midden dier kleine deugnieten zat, waaronder zij sommigen opmerkte, wier schoenen niet al te zindelijk waren, had zij met twee moeilijkheden te strijden, namelijk wat zij doen zou, en hoe zij het zou aanleggen.

„Ik zou die kinderen wel eens gaarne willen ondervragen, meester,” begon zij.

„Goed mevrouw!” zeide de meester, die in de school de gewigtigste van alle menschen was, uitgenomen de predikant, maar een der zachtste en nederigste daar buiten. „Over welk onderwerp, mevrouw?”

„Natuurlijk over den bijbel,” zeide jufvrouw Torrest gestreng.

„Ik bedoelde, mevrouw, over welk onderwerp uit de Heilige Schrift?” zeide de meester met eene buiging.

Jufvrouw Torrest, na lang aarzelen, en in hare zoo geheel nieuwe positie alles vergetende wat zij zich had moeten herinneren, zeide dat zij hen liever wilde hooren lezen. In een oogenblik stonden zij allen op, openden hunne bijbels en op weinige uitzonderingen na lazen zij allen duidelijk en gemakkelijk. Een kleine jongen zat treurig in een hoek, en sloeg steelsgewijze een half vreesachtigen half toornigen blik op haar.

„Ik vrees dat gij straf hebt, jongentje,” zeide zij, nadat zij de anderen over hun lezen geprezen had, en hun zeide dat het nu genoeg was,” tot groote verwondering der klasse.

Tony, sta op, en antwoord de dame,” zeide de meester. Tony keek haar aan, maar wendde zijn aangezicht naar den muur, alsof hij er niets van verstaan had.

„Hij is maar halfwijs, mevrouw,” zeide de meester. „Zijne grootmoeder zendt hem hier, omdat zij altijd hoop heeft, dat er met den tijd nog iets zal inkomen, maar hij heeft vast besloten niets meer met zijn boek te doen te willen hebben, sedert jufvrouw Olivia heenging. Inderdaad, zij was de eenige persoon die met hem kon omspringen, en hem onderwijzen kon toen zij hier was.”

Jufvrouw Torrest had eene heimelijke grief tegen Olivia; waar zij ook kwam, hoorde zij haren naam, noemen. Zij was er van overtuigd, dat zij in de schatting van iedereen altijd beneden haar zou moeten staan, hoewel zij toch zeer genegen was hunne welwillendheid voor een aanzienlijken prijs te koopen. De overeenstemming van dezen deugniet met het algemeen gevoelen hinderde haar toen bijzonder, vooral dewijl zij de kinderen onder elkander hoorde fluisteren: „zij ondervraagt ons niet zoo als jufvrouw Olivia deed.”

„Ik denk dat jufvrouw Olivia hem niet zeer goed onderwezen heeft, anders zou hij zich ook wel goed gedragen nu zij weg is,” en zich herinneren wat zij tot hem gezegd heeft, zeide zij met eenige bitterheid.

„Dat deed zij wel, ja, zeker dat deed zij wel,” riep Tony, terwijl hij zijn hoekje verliet, en zich als tot verdediging gereed tegen haar overstelde. „Nu, kom maar niet zoo dicht bij mij,” zeide jufvrouw Torrest, terwijl de geheele school met belangstelling hunne bewegingen gadesloeg.

„Ik wil mijne les opzeggen,” zeide Tony norech, „ja, dat wil ik,” en kwam nog steeds digter naar haar toe.

„Gij trapt op mijne japon, kind,” zeide de dame.

„Overhoor mij mijne les,” zeide Tony een boek opnemende.

„Gij zijt een ongemanierde jongen, ik wil u niet overhooren. Meester! roep hem bij u,” zeide jufvrouw Torrest, terwijl de beslijkte laarzen voortdurend over hare lange japon traptten. De meester kwam tusschenbeide, en terwijl jufvrouw Torrest opstond om te vertrekken, besloot zij bij zichzelf nimmermeer in de school te komen.

„James heeft gelijk, ik heb er geen aanleg voor. Wat maken zij een geweld! en welk eene uitspraak! Ik wenschte in alle opregtheid dat zij hunne zoozeer beminde jufvrouw Olivia maar weer terug hadden.” Dit alles zeide zij ook 's avonds tot den predikant, die er volstrekt niet verwonderd over was.

„Uwe ondervinding is niets anders dan wat de mijne ook is,” zeide hij, „het wezenlijke werk des levens is geheel verschillend van de aangename beschrijvingen, die wij soms in boeken of op platen ontmoeten. De ware troost, lieve tante, dat begin ik steeds meer en meer in te zien, is gelegen in de zekerheid van de goedkeuring van Hem, die niet voor zichzelf leefde, maar de tegenspraak van zondaren zoowel als hunne ondankbaarheid en hunne lage snoede verguizing en veronachtzaming geduldig verdroeg. Onze belooning is hier niet te vinden.”

(Vervolg op blz. 37.)

HET BLIJDE KLOKGELUI VAN GARTH.

HOOFDSTUK VI.

(Vervolg van blz. 35.)

„Maar die Miltons worden toch geveleid, geprezen en bemind, James, en zij kunnen toch niet meer gedaan hebben dan wij doen,” zeide jufvrouw Torrest.

„Wij weten niet wat zij te bestrijden gehad hebben gedurende den tijd dat zij hier waren; hunne nagedachtenis is voorzeker niet met hen vergaan, dewijl zij in den Heer gearbeid hebben. Zij zochten zichzelf niet, ik zie het steeds duidelijker in ieder hart, waarin ik in deze plaats toegang verkrijg, maar zij kenden het geheim van het geloof, hetwelk door liefde werkt.”

„Ik zou denken dat de preeken van den ouden heer Milton al zeer prozaisch waren, naar die eene te oordeelen, die gij mij hebt laten lezen.”

„Prozaisch! ik vond haar juist zoozeer tot het hart gerigt. Ik schreef ze af volgens de aantekeningen, die door den ouden tuinman er van gemaakt waren, wel is waar onbepaald en kort. Hij heeft hier geen gering werk volbragt, dat verzeke ik u, en zijne vrouw en dochter waren juist menschen om in ééne geest met hem te arbeiden.”

Jufvrouw Torrest wenschte wederom dat zij maar weér hier mogten zijn, en zij-zelve met haar neef maar weder ver, ver weg.

Toen het wat later in het jaar was geworden, en de donkere herfsttinten zich begonnen te vertoonen, zeide jufvrouw Torrest, die steeds meer en meer tot de overtuiging was gekomen, dat zij onmogelijk een winter in Garth zou kunnen doorbrengen, op zekeren avond tot haar neef, die zich hoe langer hoe meer opgeruimd en gelukkig begon te gevoelen, niettegenstaande hare eigene ontevredenheid bij voortdoring toenam: „James, ik hoopte altijd bij u te kunnen blijven wonen, totdat gij eens zoudt trouwen.”

„Ik hoop dat gij dit nog doen zult,” zeide de heer Torrest.

„Nee, mijn lieve James! ik voel dat ik het niet doen kan. Ik wenschte wel dat gij trouwdet, ik denk dat een predikant bepaald trouwen moet,” zeide zij.

„Wel tante, dat denk ik ook, en ik zal het ook doen,” was het antwoord.

„Daar hebt gij Anna Grant. Generaal Grant houdt zeer veel van u, en ik zelve houd veel van Anna,” zeide jufvrouw Torrest nadenkend.

„Dank u, tante, maar ik wil eene vrouw, op andere gronden dan op de liefde van anderen huwen,” zeide hij lagchend.

„Wel ik ken niemand anders die uwer waardig zijn zou.”

„Ik wel, als ik harer maar waardig ben,” zeide hij nog lagchend. Zijne tante keek hem aan.

„James, gij zijt verloofd!” Hij fluisterde haar iets in het oor, en eene schaduw van minachting verspreidde zich over haar gelaat.

„Geen woord meer, ik heb u mijn geheim toevertrouwd; ik had er reeds sedert geruimen tijd mijn hart op gezet, gij moet er u over verheugen.”

„Indien het nog maar geweest ware,” en jufvrouw Torrest begon eene lijst op te noemen van wenschelijke partijen.

Het was nu duidelijk wie de dame was, aan wie de herhaalde afwezigheid van den heer Torrest uit Garth moest worden toegeschreven, en daar zijne tante gevoelde, dat het niet meer liefdeloos zou zijn als zij hem verliet, maakte zij alles tot haar vertrek in gereedheid, en ging op reis toen hij-zelf zich van huis begaf om te trouwen.

HOOFDSTUK VII.

Nu was de pastorie wederom ledig, behalve dat de bedienden onop-houdelijk in de weer waren om alles schoon te maken, en het huis in orde te hebben vóór de terugkomst van hunnen meester met zijne bruid. „Wij moeten van avond een vrolijk kloggelui hebben,” zeide de koster tot Roger Ball.

„Laat ons hopen dat het even zoo goed de waarheid voorspellen zal, als tijdens het vertrek van jufvrouw Olivia; arme jufvrouw Olivia, zij had toch gelijk,” zeide de oude man „want inderdaad de predikant is een braaf mensch, en wordt op den predikstoel iederen dag meer aan den ouden meester gelijk.”

„Ik hoop dat hij eene goede, brave vrouw zal getrouwd hebben, die ook nog eens naar ons komt omzien.”

DE CHRISTELIJKE FAMILIEKRING, VII.

„Die tante van hem had ons wel alles willen geven, maar zij was toch niet gelijk aan de oude mevrouw, toen deze nog wel was, en ook volstrekt niet zoo als jufvrouw Olivia; neen, neen, zij kwamen tot ons als mede-christenen, om ons te onderwijzen en te troosten en nog zoo veel meer, moge de Heer haar zegenen, en haar een gelukkig nieuwjaar schenken!”

„Wel, wij zullen van avond aan haar denken als wij de klok luiden, Roger; wij moeten het niet doen, alsof het een heidensch gebruik ware, zoo als zij gewoon was te zeggen, maar als geloovige Christenen, die den Heer dankbaar zijn voor alle verledene en toekomstige zegeningen.”

En de klok luidde dien avond ook heel vrolijk. Slechts eenige weinige uren te voren was de predikant het dorp binnengereden. Twee dames zaten bij hem in het rijtuig. De hoofden werden weer naar buiten gestoken, en een vreemd gefluister liep van mond tot mond.

„Ik heb de nieuwe mevrouw gezien, zij had een sluier voor haar gezigt; maar er is ook nog eene dame in het zwart bij.”

Veler harten klopten, sommigen van hoop, maar nog meer van vrees, ja zelfs enkelen met onbedwingbare angstvalligheid. Voordat het rijtuig voor de pastorie stilhield, had zich daar reeds een troepje menschen bijeenverzameld; en toen de predikant aan zijne bruid de hand gaf, om haar uit het rijtuig te helpen, en zij haar sluier oploeg, ging er een algemeene kreet op. „De Heer zij geloofd en geprezen! hij heeft jufvrouw Olivia weér bij ons gebragt! en daar is de lieve mevrouw Milton ook, zij komt weér bij ons terug!”

Was het geen vrolijk kloggelui in dien nacht? De lezer zal wel al begrepen hebben, dat dit huwelijk reeds heimelijk door den heer Torrest gewenscht werd, tijdens zijn eerste bezoek te Garth, en daarna met volharding was doorgezet, en dat dit een grooter geluk voor Garth was, dan aan de meeste plaatsen te beurt valt, en nooit werd het nieuwjaars-gelui meer gehoord, zonder dat ook tevens de aanmerking gemaakt werd over de getrouwheid, waarmede de Heer voor hen gezorgd had, en de door Olivia uitgesprokene belofte in vervulling had gebragt.

Tony zat op een der steenen van het kerkhof, toen het rijtuig stil hield, hij durfde niet digter bijkomen. Olivia zag hem, en liet hem halen. Hij vertelde haar, dat het hem nu zoo speet, dat hij tegen iedereen zoo ondeugend geweest was; maar, voegde hij er, als te zijner verontschuldiging bij: „ik heb ook de stuivertjes niet gehouden. Richard Ball heeft ze opgeraapt.”

Dien zelfden avond stonden Olivia en haar echtgenoot aan het venster der kleine kamer, en keken naar den grooten witten steen die nu netjes omheind was, en zij vereenigden zich te zamen in gebed en dankzegging toen het kloggelui zich vrolijk liet hooren.

En er heerschte ook vreugde in de nederige huisjes van Garth, wier inwoners getracht hadden, het verlies van degenen die hen zoo dierbaar waren met onderwerping aan den wil des Heeren te dragen, en die ze nu terugkregen met dankbare lofgezangen aan Hem, die de Gever van alle goede gaven is.

ANNA.

HOE IN 1672

AARDENBURG ONDER AANVOERING VAN EEN JEUGDIG VAANDRIG,
ELIAS BEEKMAN, TEGEN DE FRANSCHEN VERDEDIGD,

EN

HOE KOEVORDEN, DOOR HET BELEID EN DE VOLHARDING VAN EEN EENVOU-
DIG SCHOOLMEESTER, MEINDEERT VAN TIENEN, OP DE MUNSTER-
SCHEN HEROVERD WERD.

I.

Te midden der beweging van deze dagen, ter dankbare viering des gedenkdags der inneming van den Briel door de Watergeuzen, op 1 April 1572, eene gebeurtenis, waardoor de grondslagen van Neêrlands latere onafhankelijkheid werden gelegd, en waardoor en met regt zoo menige pen is in beweging gebragt, zal het den lezers van De Christelijke Familiekring wel niet onaangenaam zijn, ook eens teruggevoerd te worden naar het jaar 1672, een jaar zoo gewichtig, zoo benard voor onze voorvaderen, dat menigeen de vrees beklemd, dat het roemrijk werk, zoo moedig in den Briel begonnen en met zooveel volharding voortgezet, geheel zoude worden vernietigd. Toen toch werd ons kleine vaderland door de koningen van Frankrijk

10